

ФОРМУВАННЯ ЕСТЕТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТА-МУЗИКАНТА ЗАСОБАМИ ДИСЦИПЛІН МУЗИЧНО-ТЕОРЕТИЧНОГО ЦИКЛУ

(Зайченко О. П., здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти,
Григор'єва В. В., кандидатка педагогічних наук, доцентка)
Бердянський державний педагогічний університет, м. Бердянськ, Україна

Естетичний компонент у культурі та освіті визначає якість програмних результатів навчання здобувачів освіти. Певну специфіку має процес формування естетичної культури у майбутніх вчителів музичного мистецтва закладів вищої освіти. Музика у структурі творчої діяльності здобувачів-музикантів займає провідне місце. Причиною цього є її процесуальна природа, завдяки якій сприйняття та естетичні переживання розвиваються у часі, маючи тенденцію до змін. Крім цього, музика як звукове мистецтво найбільш впливає на психічні процеси людини як усвідомлено, так і несвідомо, в психології та психіатрії звукові впливи вважаються найбільш ефективними та результативними, оскільки природа коливань лежить у основі макро- та мікросвітів [2].

Одним із дієвих засобів формування естетичної культури студентів-музикантів є цикл музично-теоретичних дисциплін таких як Теорія музики і сольфеджіо, Гармонія, Аналіз музичних творів, що є обов'язковими компонентами освітньо-професійних програм.

Навчальна дисципліна «Теорія музики і сольфеджіо» розвиває музичний слух, включаючи розвиток ладового, мелодичного, гармонічного, ритмічного, тембрового, поліфонічного слуху тощо. Використання зразків музичної класики у рамках цієї дисципліни – найважливіший фактор розвитку естетичної культури студентів-музикантів. Процес розуміння і у подальшому відтворення та визначення на слух закономірностей музичної мови дає можливість здобувачам освіти вільно орієнтуватися в музичній матерії, сприймати різноманітні музичні комплекси як окремо так й у взаємозв'язку [3]. Дисципліна «Теорія музики і сольфеджіо» передбачає різноманітні форми роботи, як в аудиторний час, так і для самостійного вивчення тем. Насамперед, це пояснення понять і термінів, що мають міждисциплінарну основу та дозволяють студенту сформувати асоціативний ряд [4]. Це навички роботи з усіма вертикально-горизонтальними музичними структурами (акордика, метроритм тощо), що дозволяє студентам об'єднати в цілісну картину поняття в галузі теорії музики. Для розвитку естетичної культури певне значення має історія музично-теоретичної думки як невід'ємної частини культури. Комплекс завдань з дисципліни «Теорія музики і сольфеджіо», окрім практичного, включає естетичний компонент, завдяки якому формується музичне мислення та логіка.

Багатий матеріал для розуміння ролі та місця естетичної культури у структурі музично-теоретичних дисциплін дає курс «Гармонія» завдяки:

- теоретичному та історичному осмисленню закономірностей тональної гармонії та функціональної теорії;
- сутності гармонічних процесів, взаємозв'язку гармонії з музичною формою, мелодикою, фактурою тощо;

- вивченню комплексу ладогармонічних засобів та прийомів музики XVIII – початку XX ст.;
- розумінню гармонії як категорії форми;
- вмінню практично застосовувати засвоєні засоби у вправах на фортепіано, грою на фортепіано гармонічних послідовностей у різних стилях та жанрах, характеризувати гармонічні засоби у контексті змісту музичного твору [1].

Традиційні форми роботи з дисципліни «Гармонія» - виконання письмових гармонічних завдань, вправ за фортепіано, гармонічний аналіз. Жодна з форм не повинна домінувати, оскільки в контексті естетичного розвитку культури студентів важливо виробити розуміння залежності теорії від практики, у зв'язку з цим різноманітні практичні вправи за фортепіано дозволяють осмислити певні закономірності, і що найважливіше, осягнути гармонію не як набір окремих вертикальних структур, а як естетичний комплекс співзвучь в цілісній формі.

Підсумовує весь комплекс завдань у формуванні естетичної культури студентів-музикантів дисципліна «Аналіз музичних творів», яка тісно межує з цілим спектром наукових галузей: лінгвістика, мовознавство, літературознавство, філософія тощо.

Форми роботи зазначеної дисципліни здебільшого базуються на аналізі музичних творів. Комплексний аналіз музичного твору містить в собі визначення форми, стильових та жанрових витоків тематизму, порівняльний аналіз зазначених структур із творами інших композиторів даної епохи.

Знання, набуті студентами під час вивчення дисциплін «Теорія музики і сольфеджіо», «Гармонія» дозволяють виконати цілісний аналіз музичного твору, знайти унікальні виразні особливості, представити його в контексті розвитку історії музики.

Таким чином, дисципліни музично-теоретичного циклу, що вивчають майбутні вчителі музичного мистецтва у ЗВО обумовлюють структуру їх естетичної культури та сприяють формуванню інтересу до естетичного вдосконалення і самовдосконалення, стійкої потреби в різних видах естетичної діяльності, самостійну пізнавальну активність та прагнення реалізувати естетичні здібності й творчий потенціал.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гургула Р. Специфіка професійно-методичної підготовки майбутнього вчителя музики [Електронний ресурс]. URL : <http://intkonf.org/gurgula-r-i-spetsifika-profesiyno-metodichnoyi-pidgotovkimaybutnogovchitelya-muziki>
2. Зязюн І. А. Естетичні засади розвитку особистості. Мистецтво у розвитку особистості: монографія / за ред. Н. Г. Ничкало. Чернівці : Зелена Буковина, 2006. 752 с.
3. Мельничук С. Г. Формування естетичної культури майбутніх учителів (історико-педагогічний аспект : 1860-1970 рр.) : монографія. К., 1995. 196 с.
4. Падалка Г. М. Естетична спрямованість формування творчих якостей майбутніх педагогів-музикантів. *Збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки.* Бердянськ, 2006. № 2. С. 93–99.